

До спеціалізованої вченої ради
Д 41.086.01 у Національному університеті
«Одеська юридична академія» за адресою:
м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора, член-кореспондента НАПрН України Орлюк О.П. на дисертацію Койчевої Ольги Семенівни на тему: «Рахункова палата як суб'єкт фінансового контролю», яку представлено до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 –адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми. Останні декілька років фінансова система України проходить якісно новий етап реформування, що супроводжується кардинальною зміною орієнтирів та спрямовується на підвищення її ефективності. Оскільки здійснення будь-якої публічної діяльності, незалежно від того, держава чи органи місцевого самоврядування беруть участь в ній, потребує наявності фінансових ресурсів. Формування публічних фондів коштів якраз і спрямовується на накопичення таких ресурсів, що використовуватимуться у процесі фінансування публічних функцій. Критерієм ефективності проведеної в державі фінансової політики виступає фінансовий контроль, який здійснюється на всіх стадіях фінансової діяльності. Відсутність законодавчого закріплення поняття «фінансовий контроль» та органів його здійснення породжує багато теоретичних та практичних проблем, які потребують вирішення. У суспільстві виникає нагальна проблема налагодження взаємодії між органами фінансового контролю, зокрема шляхом приведення їх повноважень у відповідність до вимог сучасних реалій. Значної актуальності ця проблема набуває у зв'язку з наріжною економічною кризою, з якої Україна намагається вийти не один рік

поспіль. Враховуючи політичну складову, це завдання для нашої держави на даному етапі надзвичайно ускладнено.

У зв'язку з об'єктивною необхідністю реформування фінансової системи України постійно зростає увага науковців до органів, які здійснюють фінансовий контроль. Налагоджене функціонування системи фінансового контролю необхідне для забезпечення ефективного, економного та орієнтованого на результат використання коштів Державного бюджету, який розглядається як основний публічний фонд держави. В Україні контроль за надходженням коштів до державного бюджету та їх використанням здійснює Рахункова палата. Дослідження Рахункової палати як суб'єкта фінансового контролю є необхідністю, яка викликана її значимістю та вагомістю в системі органів фінансового контролю.

Прийняття у липні 2015 р. нового Закону України «Про Рахункову палату» обумовлює необхідність дослідження новел та недоліків з подальшою розробкою пропозицій їх усунення. Разом із тим наукові праці у цій царині стосуються або окремих аспектів діяльності Рахункової палати, або її функціональної складової, які досліджені на основі норм законодавства, які вже втратили чинність або зазнали суттєвих змін. Таким чином, недосконале законодавче регулювання фінансового контролю та органів його здійснення, провідне місце серед яких займає Рахункова палата, невизначеність її статусу на законодавчому рівні зумовила необхідність подальшого дослідження Рахункової палати як суб'єкта фінансового контролю з урахуванням останніх законодавчих змін на сучасному етапі. Виходячи з вищевикладеного, актуальність обраної Койчевою Ольгою Семенівною теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри адміністративного і фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія» «Системи адміністративного, адміністративно-процесуального та фінансового права у контексті адміністративної реформи», що є складовою частиною теми «Теоретичні та практичні проблеми

забезпечення сталого розвитку української державності та права» (державний реєстраційний номер 0110U000671).

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз реферативної бази захищених з фінансового права дисертацій засвідчує певну увагу з боку дослідників до проблематики як фінансового контролю в цілому, так і Рахункової палати зокрема. Окремі аспекти діяльності Рахункової палати розглядалися в дисертаційних роботах Гриценко О.І. «Організаційно-правове забезпечення діяльності Рахункової палати (2005 р.); Роговенка Д.С. «Правовий статус Рахункової палати України» (2007 р.). Питання діяльності органів фінансового контролю досліджувалися у докторському дослідженні Савченко Л.А. (2003 р.). Певною мірою питань здійснення функцій фінансового контролю Рахунковою палатою торкалися й дисертанти, які досліджували інші аспекти фінансового контролю в контексті публічної фінансової діяльності (наприклад, Черпіцька Л.Т. «Правова охорона бюджетних відносин: фінансово-правові аспекти», 2013 р.). Разом із тим, як вбачається із наведеного, спеціальні дослідження, присвячені безпосередньо діяльності Рахункової палати України, проводилися досить давно. Водночас нині відбулися зміни національного законодавства не лише стосовно діяльності безпосередньо Рахункової палати, але й щодо фінансового контролю в цілому, щодо організації публічної фінансової діяльності. Істотні зрушення відбуваються й на рівні міжнародних підходів у цій царині.

Все це дає підстав стверджувати, що обраний Койчевою О.С. напрям дослідження дозволяє говорити про його актуальність, можливість представлення нових результатів та своєчасність. Дисертаційна робота ґрунтується на результатах аналізу значної кількості наукових досліджень з теорії держави і права, конституційного, адміністративного, фінансового та інших галузей права, економічних наук, а також законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів.

При цьому робота характеризується самостійним характером дослідження, дотриманням вимог щодо посилань на наукові позиції та положення чинного законодавства. Факторів критичного запозичення чи плагіату у дисертації не виявлено, виходячи з обсягу знань за даною проблематикою, якими володіє опонент.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про те, що дослідження має системний, цілісний, самостійний характер та відзначається високим науковим рівнем та актуальністю. Висновки, зроблені під час дослідження мають вагомим практичне та теоретичне значення. Поставлені у дисертації задачі відповідають його меті, яка полягає у теоретико-правовій характеристиці Рахункової палати як суб'єкта фінансового контролю, її місця в системі органів фінансового контролю; у дослідженні основ національного та зарубіжного законодавства, наукових розробок та практики функціонування Рахункових палат як суб'єктів фінансового контролю із наданням характеристики форм, методів, принципів діяльності; у виявленні недоліків та розробці пропозицій щодо їх ліквідації та удосконалення чинного законодавства.

Архітектоніка роботи відповідає поставленим задачам та цілям і дозволила розглянути усі винесенні за темою питання. Робота складається зі вступу, трьох взаємопов'язаних розділів, висновків та списку використаних джерел.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає у тому, що вона є одним із перших в українській юридичній науці комплексним і узагальненим дослідженням Рахункової палати як суб'єкта фінансового контролю, в якому сформульовано низку теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення законодавства, що регламентує діяльність Рахункової палати та здійснення фінансового контролю взагалі.

У дисертації узагальнено та проаналізовано науковий масив праць провідних українських та зарубіжних вчених, наведено характерні особливості власних напрацювань та зроблено на їх основі висновки, які

обумовлюють наукову новизну одержаних, в результаті дисертаційного дослідження, результатів.

Дисертантка виправдано починає дослідження із загальнотеоретичних питань, насамперед із з'ясування стану наукових досліджень, проблемних питань понятійно-категоріального апарату й термінологічних проблем, не залишаючи поза увагою й проблемні питання щодо визначення фінансового контролю та його сутності у діяльності Рахункової палати. Ґрунтовний аналіз праць вчених – юристів та економістів, та відсутність нормативного закріплення визначення «фінансовий контроль» дозволили слушно зосередити увагу на багатоаспектності досліджуваного поняття та зумовило можливість угруповання поглядів в залежності від розуміння фінансового контролю як: функції управління, контрольної функції фінансів, діяльності або процесу, різновиду державного контролю або сукупності заходів, що проводяться контролюючими органами.

У підрозділі 1.2 дисертації на основі аналізу чинного законодавства та повноважень органів, що здійснюють фінансовий контроль, зроблено висновок про необхідність створення системи державного фінансового контролю, яка «має будуватися на єдиних принципах, на єдиних нормативно-правових засадах функціонування для вирішення завдань з контролю за публічними коштами, але, водночас, – за чіткого розмежування функцій і повноважень органів контролю (стор. 34 дисертації). Проаналізувавши точки зору багатьох науковців, автор зазначає про відсутність єдиної концепції системи органів фінансового контролю та наводить власну модель побудови системи органів державного фінансового контролю, яка складається з органів, які безпосередньо контролюють процес надходження коштів до державного бюджету та їх використання (стор. 41 дисертації). Варто підтримати дисертантку в обґрунтованому власному баченні необхідності закріплення за Рахунковою палатою роль координатора системи державного фінансового контролю, що обумовлено її конституційно-правовим статусом та наділеними повноваженнями.

Дослідження у підрозділі 1.3 дисертації нормативно-правового забезпечення діяльності Рахункової палати починається зі з'ясування статусу Рахункової палати на основі існуючих нормативних актів. Вступ Рахункової палати до INTOSAI та EUROSAI обумовили необхідність залучення вітчизняного органу зовнішнього фінансового контролю до світової спільноти вищих органів фінансового контролю та відповідати міжнародним стандартам їх діяльності. Положення Лімської та Мексиканської декларацій визначають Рахункову палату як вищий незалежний орган фінансового контролю. Однак здійснивши аналіз вітчизняного законодавства, автор підсумовує, що «ані в Конституції України, ані в Законі України «Про Рахункову палату» статус ВОФК за Рахунковою палатою не закріплено (стор. 62 дисертації). Цілком погоджуємося з дисертанткою щодо необхідності закріплення на нормативному рівні за Рахунковою палатою статусу ВОФК із наданням відповідних повноважень. Адже нині не лише серед практиків, але й серед представників органів державної влади почали звучати думки, що Рахункова палата не має ніяких особливостей у своєму статусі як контролюючого органу, що зовсім не відповідає суті створення такого органу ані в світі, ані в Україні.

У зв'язку з нещодавнім прийняттям у новій редакції Закону України «Про Рахункову палату» автор проводить порівняльну характеристику чинного та попереднього законів з обґрунтуванням переваг і недоліків.

Викликає зацікавленість дослідження автором організаційно-правових засад діяльності Рахункової палати як суб'єкта фінансового контролю у розділі 2 дисертації. Заслуговує на підтримку точка зору, згідно якої повноваження Рахункової палати реалізуються шляхом виконання її функцій та застосовуючи різні форми та методи фінансового контролю. Окремо досліджені принципи діяльності Рахункової палати, які набули нормативного закріплення та запропоновані автором додаткові принципи, які мають підвищити ефективність та результативність діяльності Рахункової палати. При цьому привертає увагу та заслуговує на підтримку обраний

дисертанткою спосіб надання або уточнення вже існуючого поняття, починаючи із аналізу його загального (лінгвістичного) значення, потім наукових та нормативних (у разі їх наявності) визначень і лише після цього пропонується обґрунтоване власне або уточнене вже існуюче визначення. Зазначене свідчить про вміння здобувача аналізувати фінансово-правові положення та здатність до наукового пошуку і наявність навичок наукового дослідження.

У підрозділі 2.1 дисертації автор доходить до висновку, що компетенція Рахункової палати визначається належністю об'єкта контролю та правовідносин до предмета відання ВОФК та повноважень (прав та обов'язків), якими наділений сам орган та його посадові особи для досягнення мети його створення, що закріплена в Конституції України в ст. 98. З'ясовуючи функції Рахункової палати, автор обґрунтовує їх нерозривну єдність з повноваженнями палати. Відсутність закріплення функцій Рахункової палати у законі обумовила необхідність самостійного виокремлення автором функцій, які є похідними від повноважень. Функції Рахункової палати дисертантка визначає як основні напрямки діяльності, в яких висловлюється і конкретизується її сутність і призначення. Вони виникають і розвиваються відповідно до мети створення, направлені на вирішення завдань і вимагають використання властивих їм повноважень та правових засобів. На основі вищевикладеного можна виділити наступні функції Рахункової палати: контрольна, експертно-аналітична, консультативна та інформаційна (стор. 108 дисертації).

Варто підтримати дисертантку у її намаганні у підрозділі 2.2 дисертації ґрунтовного дослідження форм та методів здійснення фінансового контролю Рахунковою палатою. Дисертантка уперше аналізує такі форми здійснення фінансового контролю Рахунковою палатою як ревізія, фінансовий аудит та аудит ефективності, вказуючи на їх взаємозв'язок та взаємообумовленість. Аудит як форма діяльності реалізується через сукупність аудиторських процедур. Результати розгляду таких неоднозначних питань дали змогу

авторці навести власне розуміння та надати обґрунтовані пропозиції щодо подальшого удосконалення правозастосування.

У підрозділі 2.3 дисертації авторка проводить детальний аналіз Лімської та Мексиканської декларацій, які регламентують принципи діяльності ВОФК, та надає характеристику принципам діяльності Рахункової палати, які закріплені в ст. 3 Закону України «Про Рахункову палату». До принципів, які набули законодавчого закріплення, дисертантка вважає доцільним додати принцип системності, в чому ми її цілком підтримуємо і погоджуємося з твердженням, що наведений перелік принципів неможливо вважати вичерпним та остаточним, враховуючи постійний розвиток палати, який обумовлений специфікою її діяльності (стор. 151 дисертації).

У розділі 3, розглядаючи міжнародний аспект діяльності рахункових органів, Койчева О.С. шляхом вивчення та аналізу досвіду функціонування аналогічних органів в зарубіжних країнах зазначає про їх недоліки та переваги, які можуть слугувати позитивним досвідом та бути застосованими вітчизняним ВОФК, з урахуванням особливостей державного управління та функціонування Рахункової палати.

Підрозділ 3.1 дисертації присвячений транспарентності як явищу, що має бути притаманним усім органам державної влади з метою забезпечення прозорості та відкритості їх діяльності. Автор на основі аналізу прояву транспарентності у різних галузях наводить власне бачення щодо її визначення у діяльності Рахункової палати та складових елементів (стор. 161 – 168 дисертації). Підсумком дослідження транспарентності у діяльності Рахункової палати є надані пропозиції щодо її практичного застосування та нормативного закріплення.

Удосконаленню діяльності Рахункової палати з урахуванням зарубіжного досвіду присвячено підрозділ 3.2 дисертації. Роль, яку відіграє Рахункова палата в умовах економічної кризи та прискореної глобалізації, набагато вагоміша, ніж здається пересічному громадянину (стор. 177 дисертації). Автор досліджує нормативне закріплення статусу ВОФК та

особливості регулювання діяльності у зарубіжних країнах із зазначенням недоліків та переваг. Позитивний досвід автор відображає у наданих пропозиціях, найбільш значимим серед яких є, зокрема, такі: нормативно регламентувати механізм притягнення до відповідальності членів Рахункової палати за невиконання або неналежне виконання обов'язків та відповідальність підконтрольних суб'єктів за вчинені правопорушення; узгодити понятійно-категоріальний апарат з міжнародними вимогами, що спричиняє неоднозначність трактування природи Рахункової палати – як контролюючого органу або аудиторської інституції. Дисертантка підіймає велику кількість дискусійних питань із наданням власних пропозицій щодо їх вирішення.

Окремі положення дисертації відрізняються тим, що в процесі аналізу усталених поглядів на ті чи інші проблеми авторка знаходить в них цікаві, незвичні аспекти і робить нестандартні висновки, які змушують переглянути ставлення до цих проблем. Найбільш суттєвими в контексті наукової новизни результатів дисертаційного дослідження можна вважати обґрунтовані авторкою висновки щодо сучасного стану та перспектив розвитку транспарентності у діяльності Рахункової палати та системи державного фінансового контролю зокрема.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що рецензована дисертація містить положення, які відображають наукову новизну і є такими, що запропоновані вперше або удосконалюють чи розвивають вже існуючі (стор. 8 – 10 дисертації).

Принципово важливою в дисертації є її спрямованість на виявлення та вирішення проблем поєднання захисту прав і свобод людини із забезпеченням публічних інтересів у сфері фінансового контролю та діяльності Рахункової палати.

Наукова і практична цінність дисертації. Рецензована дисертація характеризується як науковою, так і практичною значимістю. Зокрема, впровадження результатів дисертації у сфері науково-дослідницької

діяльності дозволить використовувати їх для подальшої розробки фінансово-правових проблем здійснення фінансового контролю та діяльності Рахункової палати як його суб'єкта.

Важливого значення набуває використання авторських пропозицій у правотворчості, зокрема, їх впровадження сприятиме вдосконаленню фінансового законодавства, у тому числі нормативно-правових актів, які стосуються діяльності Рахункової палати, їх адаптації до європейських та міжнародних стандартів, а також практики його застосування.

Положення дисертаційного дослідження, висновки та пропозиції, обґрунтовані в дисертації, можуть бути використані при проведенні лекційних і практичних занять із навчальних дисциплін «Фінансове право», «Фінансовий контроль» та інших навчальних дисциплін, а також при підготовці науково-практичних та навчально-методичних видань.

Усі висновки та авторські теоретичні визначення окремих понять обґрунтовані власними дослідженнями автора. Наукові положення, висновки та рекомендації одержано дисертанткою самостійно та висвітлені в опублікованих працях. Структура і зміст роботи свідчать про цілісність дослідження. Робота завершується сформульованими висновками, пропозиціями щодо вдосконалення законодавства України у сфері фінансового контролю та діяльності Рахункової палати.

Положення і висновки дисертації було обговорено на засіданні кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету «Одеська юридична академія». Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені та обговорені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і знайшли відображення у 13 наукових працях: 7 статтях у наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному виданні, 5 тезах доповідей на наукових конференціях.

Автореферат дисертації забезпечує ідентичність основних положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи.

На нашу думку, Койчева Ольга Семенівна достатньо повно розкрила тему дисертації. Дисертація написана державною мовою, стиль написання

характеризується лаконічністю й обґрунтованістю при викладенні думок, логічною побудовою. Автор толерантний в полеміці з іншими науковцями, виявив професійну культуру при використанні цитат із наукових джерел.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження Койчевої О.С. має багато позитивних аспектів, але у той же час, як і будь-яке нове творче дослідження містить положення, які сприймаються неоднозначно, видаються суперечливими та потребують додаткового обґрунтування. Серед найбільш принципових із них є наступні:

1. На стор. 42 дисертації авторка пропонує власну модель системи органів державного фінансового контролю, яка має складатися з Рахункової палати, Державної аудиторської служби, Державної фіскальної служба та Державної казначейської служби, зазначаючи, що їхня діяльність має здійснюватися на засадах внутрішньої незалежності при загальній координації в рамках системи державного фінансового контролю. Відсутність закріплення на законодавчому рівні елементів системи державного фінансового контролю спричиняє множинність наукових поглядів на її склад. Тим більше, що державних органів, наділених повноваженнями в сфері здійснення фінансового контролю, значно більше, ніж їх міститься в запропонованій дисертанткою системі. Відтак, надана пропозиція потребує додаткової аргументації, чому саме із зазначених органів має складатися система державного фінансового контролю?

2. На стор. 82 дисертації зазначено, що «компетенція Рахункової палати визначається належністю об'єкта контролю та правовідносин до предмета відання ВОФК та повноважень (прав та обов'язків), якими наділений сам орган та його посадові особи для досягнення мети його створення, що закріплена в ст. 98 Конституції України». Автор розмежовує об'єкт контролю та правовідносини, які належать до предмета відання ВОФК. Вбачаючи певні відмінності між зазначеними предметами відання, хотілось би почути більш чітку відповідь авторського бачення розмежування цих понять.

3. Розглядаючи у підрозділі 2.2. форми та методи здійснення фінансового контролю Рахунковою палатою, автор залучається до дискусії їх виокремлення та співвідношення з наведенням та аналізом підходів до їх визначення. При цьому підсумовуючі наукові надбання, у діяльності досліджуваного органу виділяє такі форми здійснення фінансового контролю: ревізія, фінансовий аудит та аудит ефективності. Враховуючи розпорошеність думок відносно доцільності виокремлення форм здійснення фінансового контролю, бажано почути, на підставі чого було здійснено такі висновки щодо форм фінансового контролю та їх співвідношення з методами.

4. У п. 10 висновків автореферату запропоновано відкорегувати питання кримінальної та адміністративної відповідальності за перешкоджання діяльності Рахункової палати, члена Рахункової палати, невиконання його вимог. При цьому зазначено, що штрафні санкції не відповідають обсягу коштів, які держава втрачає через зловживання посадових осіб, що ними розпоряджаються (з чим важко сперечатися), тому автор пропонує «зобов'язувати повертати неефективно та не за цільовим призначенням використані кошти, а штраф матиме компенсаційний характер». У зв'язку з викладеним виникає питання – хто їх має повертати? Якщо сам правопорушник (злочинець) за вказаними вище складами злочину/адміністративного проступку (особа, яка не виконала законні вимоги члена Рахункової палати, створила штучні перешкоди у її роботі, надала їй завідомо неправдиву інформацію), то, очевидно, що в більшості випадків такі особи особисто ці кошти не отримують. Крім того, Кримінальний кодекс вже містить відповідну заборону, яка відповідає описаній суті правопорушення – вона міститься у ст.210 – «Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням».

Як штраф може мати компенсаційний характер, якщо очевидно, що максимальні розміру штрафу за КК України далеко не відповідають

можливим розмірам витрат бюджетних коштів в результаті нецільового чи неефективного їх витрачання (на що звертає увагу сам автор).

Отже, порядок, механізм та галузевий режим запропонованих змін потребує додаткового роз'яснення – які штрафи, за які саме правопорушення мають застосовуватися (чи бути змінені), які особи мають повертати неефективно витрачені кошти та в межах якого процесуального режиму (кримінальне провадження, господарський процес, цивільний процес, процедури застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства тощо).

5. На стор. 189 автор робить висновок про недостатню увагу з боку законодавця питанням функціонування територіальних управлінь. При цьому автор зауважує, що «проблематика повноважень територіальних управлінь набуває поширення на доктринальному рівні у зв'язку з пропозиціями віднести до їх компетенції контроль за місцевими бюджетами, який має здійснюватися без порушень принципів самостійності місцевого самоврядування». Водночас у самій роботі цим питанням приділено дуже мало уваги. Автор більше аналізує іноземну практику (яка має протилежні підходи щодо наявності чи відсутності таких територіальних представництв), і лише констатує коротко наявну ситуацію в Україні. Відтак, вбачається за необхідне, аби автор визначилася на захисті, яку модель діяльності територіальних представництв Рахункової палати вона бачить у перспективі.

Незважаючи на висловлені зауваження та побажання, які, на нашу думку, суттєво не впливають на загальний результат дисертаційного дослідження, а лише характеризують складність досліджуваної проблематики, є всі підстави вважати, що Койчева О.С. продемонструвала глибоке осмислення об'єкту і предмету дослідження, вміння критично й об'єктивно аналізувати актуальні проблеми фінансового права, вміння працювати з науковою літературою, робити узагальнення та висновки, самостійно ставити та вирішувати наукові й практичні завдання, пропонувати напрями вирішення теоретичних та практичних проблем. Наукові положення викладені логічно й послідовно, оформлення відповідно до чинних стандартів і вимог.

Загальний висновок

Вивчення змісту дисертації та автореферату, ознайомлення з опублікованими працями дають можливість стверджувати, що рецензована дисертаційна робота, підготовлена Койчевою О.С. на тему «Рахункова палата як суб'єкт фінансового контролю», є завершеною науковою працею, яка дала змогу отримати нові науково-обґрунтовані висновки, пропозиції та рекомендації, які в повній мірі вирішують сформульоване здобувачем наукове завдання щодо удосконалення правових засад діяльності Рахункової палати як суб'єкта фінансового контролю.

Враховуючи актуальність обраного здобувачем напряму дослідження, вирішені завдання, отримані результати, що характеризуються науковою новизною та практичним значенням, можна стверджувати, що дисертація Койчевої О.С. за змістом та оформленням відповідає Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 19.08.2015 р. № 656), а її автор Койчева Олена Семенівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент –

*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
директор Науково-дослідного інституту
інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України,
член Науково-консультативної ради при
Верховному Суді України*

Підпис Орлюк О.П. засвідчую:
Інспектор з кадрів НДІ ІВ НАПрНУ

«04» липня 2016 року

О.П. Орлюк

Н.Г. Медведева